

Sayı: 3/2021

Konu: Ar-Ge Projesi

16.06.2021

İLGİLİ MAKAMA

"İslam'ın Akılcıları Mu'tezilî Öncüler" üst başlıklı bilimsel araştırma ve geliştirme (AR-GE) projesi, proje yürütücüsü Prof. Dr. Mehmet AZİMLİ ile Doç. Dr. Özden KANTER ve yayınevimiz ile aşağıda isimleri verilen araştırmacılarla birlikte 13.06.2020 tarihinde başlamış, 15.05.2021 tarihinde başarı ile sonuçlandırılmıştır. Proje, görev alan yürütücüler ve araştırmacıların isim listesi ile onaylanmış Proje Sonuç Raporu ektedir.

Gereğini arz ederim.

16.06.2021

Latif Kınataş

Mana Yayınları Sahibi

M. İNİYURDU YAYINCILIK
VE EĞİTİM HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.
Molla Gurani Mh. Akköyünlü Sk.
No:36 Fındıkzade - Fatih / İST.
Fatih V.D. 754 005 4178

1. PROJENİN ADI

“İslam’ın Akılcıları Mu’tezilî Öncüler”

2. PROJE EKİBİ

2.1. Proje Yürütücüsü

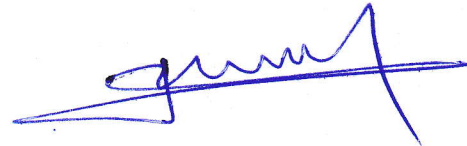
Prof. Dr. Mehmet AZİMLİ

Doç. Dr. Özden KANTER

2.2. Araştırmacılar

1. Arş. Gör. İrem Ceyhan
2. Doç. Dr. İbrahim Kaplan
3. Vaiz. Ayşe Bayraktar Barış
4. Dr. Öğr. Üyesi Ömer Dinç
5. Doç Dr. Hikmet Yağlı Mavil
6. Doç. Dr. Cahit Külekçi
7. Doç. Dr. Özden Kanter
8. Doç. Dr. Murat Akın
9. Dr. Öğr. Üyesi Mücteba Altındaş
10. Dr. Öğr. Üyesi Fatmanur Alibekiroğlu Eren
11. Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Yuşa Yaşar
12. Arş. Gör. Recep Yartaşı
13. Doç. Dr. Mustafa Akman
14. Dr. Öğr. Üyesi Mutlu Saylık
15. Arş. Gör. Hakan Atalay
16. Doç. Dr. Zübeyir Bulut
17. Dr. Öğr. Üyesi Gülşen Yağır Ahmetoğlu
18. Doç. Dr. Rıza Korkmazgöz
19. Doç. Dr. Rabiye Çetin
20. Doç. Dr. Şahin Ahmetoğlu
21. Doç. Dr. Faruk Sancar
22. Doç. Dr. Harun Çağlayan
23. Doç. Dr. Mustafa Selim Yılmaz
24. Arşt. Gör. Esra Hergüner
25. Arşt. Gör. İskender Sarıca
26. Prof. Dr. Mehmet Ümit
27. Dr. Öğr. Üyesi Hatice Uluşık
28. Doç. Dr. Hilmi Karaağaç
29. Ahmet Sonay
30. Prof. Dr. Osman Demir
31. Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Çam

32. Arşt. Gör. Nuran Üçok
33. Dr. Hafzullah Genç
34. Dr. Ahmet Mekin Kandemir
35. Arşt. Gör. Kamile Akbal
36. Dr. Öğr. Üyesi Ruhullah Öz
37. Dr. Yunus İbrahimoglu
38. Arşt. Gör. Büşra Yurtalan
39. Arşt. Gör. Tuğba Öztürk
40. Arşt. Gör. Ömer Fidanboy
41. Doç. Dr. Ali Yıldız Musahan
42. Dr. Zeynep Hümeyra Koç
43. Arşt. Gör. Semra Ceylan
44. Dr. Öğr. Üyesi Züleyha Birinci
45. Dr. Öğr. Üyesi Fatma Bayraktar Karahan
46. Doç. Dr. Ahmet Bardak
47. Dr. Öğr. Üyesi Halil Öztürk
48. Doç. Dr. Mehmet Tözluyurt
49. Arşt. Gör. Hamdi Akbaş
50. Dr. Öğr. Üyesi Zekerya Sarıbulak
51. Doç. Dr. Hüseyin Maraz
52. Arşt. Gör. Mine Demirbilek
53. Dr. Öğr. Üyesi Ömer Sadıker
54. Arşt. Gör. Raziye Sayar
55. Dr. Öğr. Üyesi Ersan Özten
56. Arşt. Gör. Betül Yurtalan
57. Vahit Güneş
58. Arşt. Gör. Serkan Çetin
59. Doç. Dr. Murat Memiş
60. Dr. Öğr. Üyesi Metin Yıldız
61. Arşt. Gör. H. Kübra İmamoğlugil
62. Arşt. Gör. Halil İbrahim Delen
63. Arşt. Gör. Harun Aslan
64. Doç. Dr. Recep Önal
65. Öğr. Görv. Tarık Tanrıbilir
66. Dr. Tuğba Günal
67. Doç. Dr. Mahsum Aytepe
68. Arşt. Gör. Mustafa Borsbuğa
69. Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif Ceyhan
70. Muhammed Murat Gündüz
71. Arşt. Gör. Meryem Özdemir Kardaş
72. Doç. Dr. Kılıç Aslan Mavil

3. PROJENİN AMACI

İslam Medeniyeti'nin üçüncü asrı (miladi X. asır) bilim tarihçileri tarafından "İslam'ın Rönesansı" olarak adlandırılır. Bu durum birçok kitapta detaylıca ortaya konulmuş ve kabul görmüş bir realitedir. Bu asrın başlaması ve özellikle iktidar tarafından da desteklenmesinin esas gücü, Mu'tezile ekolünün yönetim tarafından benimsenmiş olmasıdır. Mu'tezile'nin esas destekleyicisi olarak tarihe geçmiş olan Memun'un kurduğu Beytül-Hikme, bu rönesansın motor gücüdür.

Böylece başlayan bu süreçte Bağdat merkezli İslam dünyasında hür düşüncenin önünün açılması ve bütün dünya ile entegre olacak şekilde bilimlerin toplanıp hamule edilmesinin asıl aktörleri, Mutezile mensupları olmuştur. Onların bu çabalarının benzeri bir gayret, İslam dünyasında bir daha maalesef görülememiştir.

Ancak bu bahar dönemi arkasından gelen ve adı "Ehl-i Sünnet" olan ancak "Hanbeli terörü" diyebileceğimiz saldırılarla bu çabalara ağır darbeler vurulsa da Mu'tezile'nin tutuşturduğu bu kıvılcım söndürülemedi. Mezhebin kendisi fanatik Hanbeliler tarafından ismen ortadan kaldırılrsa da onların ürettiği fikirler, değişik isimler altında devam etmiştir. Bunu Rey'de devlet olarak Selçuklular'da (Gazali'ye kadar) ve Anadolu'da Danişmentler döneminde de görebiliriz. Hatta bazı Maturidi alimlerinde -her ne kadar bazı konularda Mu'tezile'ye karşı çıksalar da- bu fikirleri görmek mümkündür.

4. PROJENİN KAPSAMI

Mu'tezile, Bağdat'ta Hanbeli terörünün simgesi haline gelen Berbehari liderliğinde büyük zulümlerle karşı karşıya kaldı. Esasen bu baskı, "mevali" denilen Müslüman toplulukların İslam'a açılım maksadıyla getirdikleri yeni yorumlara karşı, Arapçı bir tepkiyle adeta *"bu din bizim, ne şekilde anlaşılacağına da biz karar veririz"* şeklinde bir refleks ile yapılan bir engizisyon idi. Böylece Mu'tezile bilginleri öldürüldü, hapsedildi, baskıyla sindirildi ve ortadan kaldırıldı.

Mu'tezilî görüşleri benimseyen bürokratlar mevkilerinden alındı, malları müsadere edildi ve yerine de Mu'tezile karşıtı düşünce sahipleri bürokrasiye yerleştirildi. Bu bağlamda eski Mu'tezilî vezir İbn Zeyyât (233/ 847) işkence ile öldürülen bürokratlara örnek olarak gösterilebilir.

Mu'tezile'nin kurduğu şaheser Beytül-Hikme zor günler yaşamaya başladı. Kindî (252/867) gibi bilginler Abbasî sarayından uzaklaştırıldı. Mütercimlerin maaşları kesildi, Yunancadan tercüme yapmaları yasaklandı, hatta mevali kıyafeti giymeye zorlandılar. Böylece yakın bir zamanda Bağdat'a akın eden bilginler buradan uzaklaşmaya başladılar.

Mu'tezile düşüncesi devlet kurumlarından kovulmakla kalmadı, halkın yanındaki etkisi de yok edilmek istendi. Para ile Mu'tezilî fikirler karşıtı hadisler okuyan hadisçiler

tutuldu. Neticede Mu'tezile karşıtı bir hadis edebiyatı ortaya çıktı. Mu'tezilî bilginlerin yazdıkları eserlerin büyük çoğunluğu tahrip edildi.¹

Mu'tezile artık belini doğrultamadı, yalnızlığa itildi, küçük düşürüldü, devlet gücü ile sindirildi ve Hanbelîler tarafından "Cehmiyye" sıfatı verilerek kötülendi. Böylece "Sünnî" adı verilen esasında "Ehl-i Hadis" diyebileceğimiz fanatik bir ihtilalle devrilip toplum ve düşünce alanında geri plana itilerek gayri mâkulun önü açıldı ve bu akım Arap-İslam kültür sahasında yeni mevzîler kazandı. Böylece Mu'tezile sonrası iktidara gelenler akli devre dışı bırakıp fikri durgunlaşmaya neden oldular.

5. PROJENİN GENEL VE TEKNİK TANIMI

Müslümanların ötekileştirdiği bu düşünce insanlarına vefa borcumuz vardı. İslam medeniyetine sıçrama yaptırmış ve o günkü dünyada bilimsel yönden en tepe bir yapı üretebilmiş bu ekolün mağdur bilim adamlarını en azından hatırlamak ve hatırlatmak gerekiyordu. Mu'tezili fikirlerinden dolayı sindirilmiş bilginlerin, kendilerini bu ekole ait değilmiş gibi gösteren bilim adamlarının durumu tarihen sabittir. Bu sebeple bu iş çok kolay da olmadı. Tespit ettiğimiz toplam 250'ye yakın bilginden yüz küsur bilgin hakkında az bir bilgiye bile ulaşamadık. Bu sebeple onları bu projemize alamadık.

Proje Prof. Dr. Mehmet Azimli ve Doç. Dr. Özden Kanter tarafından yürütüldü. Müelliflerle görüşmeler, projenin takibi, yazıların akışının kontrolü gibi birçok konuya emek verildi. Sonuçta 72 araştırmacının gayretiyle şu ana kadar yapılmayan böyle bir muhalled eser ortaya çıkmış oldu. Yaklaşık 150 kişilik bu biyografik eser hazırlanmış oldu.

6. PROJENİN SÜRESİ

Projenin 13.06.2020 tarihinde başlayıp 15.05.2021 tarihinde tamamlanması planlanmaktadır.

7. PROJENİN BÜTÇESİ

Projenin bütçesi 20.000. Türk lirasıdır.

8. AYNİ VEYA NAKDİ DESTEK TUTARLARI

Proje kapsamında araştırma giderleri ve basılacak eserin birinci ve izleyen tüm baskıları için, KDV hariç olmak üzere üst fiyatından yazarlar ve editöre toplamda % 8 pay aynı kitap olarak verilecektir. Projeye katkı sunan yazarlara kitap olarak ödenecektir. Projede yayınlanan kitabın baskı sayısı 1000 adettir.

¹ Luis Gadret, *İslam Tarihi Kültür ve Medeniyeti*, çev. İlhan Kutluer, IV, 137.

9. PROJENİN FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ PAYLAŞIMI

Yayın evi ile Projeye katılan yazarlar arasında aşağıdaki sözleşme ile anlaşma sağlanmıştır;

1-Yazarlar, yukarıda ismi belirtilen eserdeki yazılarını, yayın, dağıtım ve satış haklarını yayıncıya devretmiştir.

2- Yayıncı, eseri ilk baskısı bin (1000) adetten az olmamak kaydıyla dilediği adette ve boyutta yayınlatabilir.

3- Eser, baskısının bitmesi durumunda yeni baskıya girilmeden en az iki (2) ay önce yazarlara haber verilecek ve tashih varsa yapılacaktır.

4- Yazarların izni olmadan eserin metninde herhangi bir değişiklik yapılamaz.

5- Yayıncı, yazarlara, ilk telif ücreti olarak, yazı başına ikişer adet kitap verecektir..

6- Yazarlara verilen kitapların dışında talebi olursa % 50 iskonto yapılacaktır.

8- Yayıncı, eserin basılı mevcudu tükendikten sonra bir yıl içinde yeni basımı yapmadığı takdirde, yazarların söz konusu eserini başka bir yayınevine bastırma hakkı doğar.

10. AR-GE FAALİYET SAFHALARI

Projenin kararlaştırılması: 16.10.2019

Araştırmacılarla proje yürütme esasları üzerine çalışmalar: 16.10.2019-18.10.2019

Projenin başlaması: 13.06.2020

Tashih ve değişiklikler: 03.03.2021-28.03.2021

Son okuma: 01.04.2021 – 12.04.2021

Yayıncıya teslim: 01.05.2021

Projenin sonuçlandırılması: 15.05.2021

11. PROJE SONUÇ RAPORU

“İslam’ın Akılcıları Mu’tazilî Öncüler” üst başlıklı bilimsel araştırma ve geliştirme (AR-GE) projesi proje yürütücüsü Prof. Dr. Mehmet AZİMLİ/Doç. Dr. Özden KANTER ve yayınevimiz yukarıda isimleri verilen araştırmacılarla birlikte 13.06.2020 tarihinde başlamış, 15.05.2021 tarihinde başarılı bir şekilde sonuçlandırılmıştır.

Bütçesi Mana Yayınları tarafından karşılanan proje sonucunda yapılan araştırmalar ve yazılar, kitap halinde yayımlanmıştır.

16.06.2021

Latif Kınataş

Mana Yayınları Sahibi